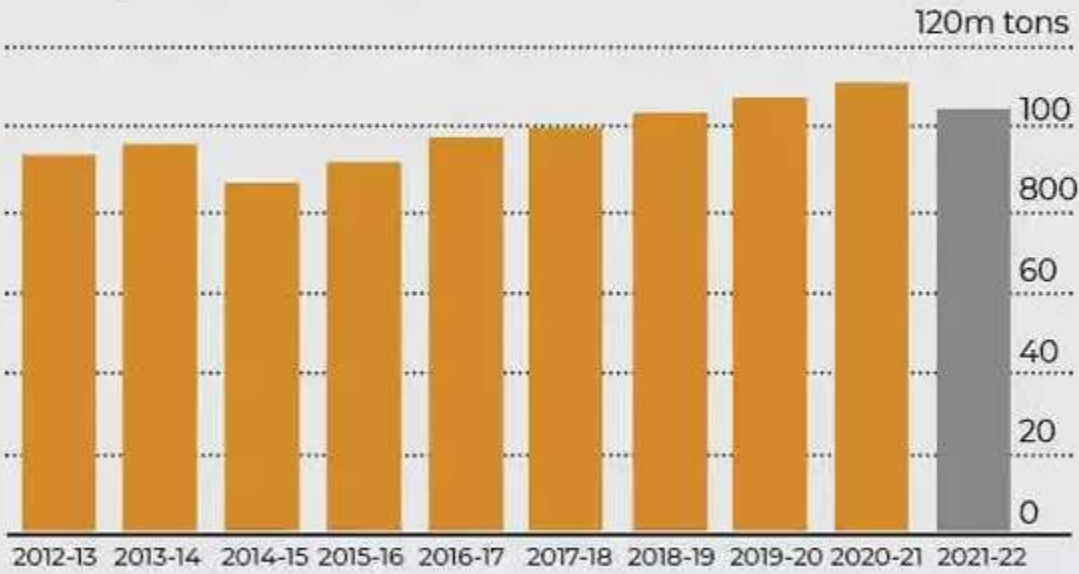


## भारताची गहू निर्यात बंदी

- सोमवारी जागतिक बाजार उघडले तेव्हा शनिवारी आंतरराष्ट्रीय किमतीत सुमारे 6 टक्के प्रति बुशेल (bushel) (60 pounds or one million kernels or 27.21 kg) वाढले. स्थानिक पातळीवर, वेगवेगळ्या राज्यांमध्ये किंमती 4-8 टक्क्यांनी झपाट्याने घसरल्या - राजस्थानमध्ये 200-250 रुपये प्रति क्विंटल, पंजाबमध्ये 100-150 रुपये प्रति क्विंटल आणि उत्तर प्रदेशमध्ये सुमारे 100 रुपये प्रति क्विंटल.

### Declining Output

India's wheat production is set to fall after rising for six years



Source: India's agriculture ministry NOTE: Data for 2021-22 is based on government intimates

### भारताने काय घोषणा केली?

- गव्हाच्या जगातील दुसर् या क्रमांकाच्या उत्पादकाने सांगितले की (म्हणजेच भारत), व्यापारी केवळ सरकारच्या मान्यतेने नवीन निर्यात करार करू शकतात.
- १३ मे रोजी च्या आदेशानुसार, "त्यांच्या अन्नसुरक्षेच्या गरजा भागविण्यासाठी" विक्रमी-उच्च किंमतींमुळे त्रस्त असलेल्या इतर सरकारांकडून नवी दिल्लीने मंजूर केलेल्या विनंत्यांना अद्याप परवानगी देण्यात आली आहे.

### हा निर्णय का घेतला गेला?

- 1.4 अब्ज लोकसंख्येच्या गरीब राष्ट्रातील महागाई आणि अन्नसुरक्षा ही कारणे दिली गेली आहेत.
- भारताच्या काही भागांमध्ये, वाणिज्य सचिव बीव्हीआर सुब्रह्मण्यम यांनी सांगितले की, अलिकडच्या आठवड्यात गहू आणि पिठाच्या किमती 20 ते 40 टक्क्यांनी वाढल्या आहेत.
- जागतिक किमतीत तीव्र वाढ झाल्यामुळे, काही शेतकरी सरकारला नव्हे तर व्यापाऱ्यांना विकत होते.

- देशाच्या उत्तरेकडील भागात उष्णतेच्या लाटेमुळे उत्पादनात घट झाल्यामुळे देशांतर्गत किमती गगनाला भिडल्याने सरकारने हा निर्णय घेतला आहे.
- भारताच्या एकूण अन्न सुरक्षा व्यवस्थापित करण्यासाठी आणि असुरक्षित आणि शेजारी देशांच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी हा निर्णय घेण्यात आला.

### पूर्वी काय धोरण होते?

- भारताने याआधी सांगितले होते की ते फेब्रुवारीमध्ये युक्रेनच्या आक्रमणामुळे निर्माण झालेल्या पुरवठ्यातील काही कमतरता भरून काढण्यास मदत करण्यास तयार आहे, ज्याचा जागतिक निर्यातीत 12 टक्के वाटा होता.
- या आर्थिक वर्षात निर्यात सात दशलक्ष टनांवरून १० दशलक्ष टनांपर्यंत वाढवण्याची योजना आखली आहे.
- "आमच्या शेतकऱ्यांनी हे सुनिश्चित केले आहे की केवळ भारताचीच नव्हे तर संपूर्ण जगाची काळजी घेतली जाईल," असे वाणिज्य आणि उद्योग मंत्री पियुष गोयल यांनी एप्रिलमध्ये सांगितले होते.
- गेल्या आठवड्यातच भारताने सांगितले की ते गव्हाच्या निर्यातीला चालना देण्यासाठी इजिप्त, तुर्की आणि इतर शिष्टमंडळ पाठवतील. या भेटी आता पुढे होतील की नाही हे स्पष्ट झाले नाही.

### देशात गव्हाचे भाव गगनाला भिडले का?

- वाढती ऊर्जा आणि अन्नधान्यांच्या किमतींमुळे एप्रिलमध्ये भारताचा वार्षिक किरकोळ महागाई दर (annual retail inflation) ७.७९ टक्क्यांवर पोहोचला.
- यामुळे देशभरात काही ठिकाणी गव्हाचे दर प्रतिटन २५ हजार रुपये झाले असून, ते सरकारच्या २० हजार १५० रुपयांच्या किमान आधारभूत किमतीपेक्षा कितीतरी पटीने अधिक आहे.
- यंदा गव्हाचे उत्पादन कमी नव्हते, पण अनियमित निर्यातीमुळे स्थानिक भाव वाढले आहेत
- तसेच मजुरी, इंधन, पॅकेजिंग, वाहतूक खर्चही वाढल्याने गव्हाच्या पिठाच्या भावावर परिणाम झाला आहे.

## Preventive Measures

### WHEAT EXPORTS BANNED AMID RISING PRICES

Estimated wheat production

**111 MT**

Revised Output

**105 MT**

Revised estimated procurement

**19.5 MT**

Procurement up to May 13 **18 MT**



### Steps taken for domestic availability of wheat and price control

**5.5 MT Wheat** replaced by rice in PMGKY

**6.1 MT Wheat** replaced by rice in NFSA

**No OMSS** sale allowed

**Export permitted** only for existing contracts with letters of credit

**Future exports** only for food security needs will require govt nod

## या बंदीला अपवाद काय?

- केंद्र सरकार कडे जे देश विनंती करतील आणि ज्या शिपमेंटसाठी 13 मे 2022 रोजी किंवा त्यापूर्वी लेटर ऑफ क्रेडिट (letters of credit) जारी केले गेले आहेत त्यांना निर्यातीस परवानगी देणार आहे.

## उष्णतेच्या लाटेचा गव्हाच्या उत्पादनावर कसा परिणाम झाला?

- फेब्रुवारी 2022 मध्ये, सरकारने अंदाज वर्तवला होता की देशातील गव्हाचे उत्पादन 111.32 दशलक्ष टन होईल परंतु मे 2022 मध्ये ते 105 दशलक्ष टन करण्यात आले. मार्चच्या मध्यात तापमानात वाढ झाल्याचा अर्थ असा होऊ शकतो की गव्हाचे उत्पादन सुमारे 100 दशलक्ष टन किंवा त्याहून कमी होईल.

## भारत हा मोठा गहू निर्यातदार आहे का?

- भारत हा जागतिक स्तरावर एक सीमांत खेळाडू आहे आणि बहुतेक देशांतर्गत वापरासाठी उत्पादन करतो आणि गेल्या वर्षी त्याची जवळजवळ निम्मी निर्यात बांगलादेशला झाली.
- UN अन्न आणि कृषी संघटना (FAO) नुसार, 2021 मध्ये रशिया आणि युकेनने निर्यात केलेल्या 53 दशलक्ष टन गहू आणि मेस्लिन (गहू आणि राईचे मिश्रण) च्या तुलनेत भारताच्या 10 दशलक्ष टन निर्यातीचा पूर्वी अंदाज होता (India's previously predicted exports of 10 million tonnes).

## INDIA'S WHEAT EXPORTS

Year	Wheat Export (lakh tonnes)
2020-21	21.55
2021-22	72.15

Source: Government of India

## जागतिक प्रतिक्रिया काय आहे?

- जर्मनीतील जी-७ कृषी मंत्र्यांच्या बैठकीत असे म्हटले आहे की, अशा प्रकारच्या उपाययोजनांमुळे वस्तूच्या वाढत्या किंमतींचे संकट आणखी बिकट होईल.
- "जर प्रत्येकाने निर्यातीवर निर्बंध लावायला सुरुवात केली किंवा बाजारपेठा बंद करायला सुरुवात केली, तर त्यामुळे हे संकट अधिकच गडद होईल," असं जर्मनीचे कृषीमंत्री सेम ओझडेमिर यांनी म्हटलं आहे.
- युरोपीय बाजार उघडताच गव्हाचे भाव सोमवारी नव्या विक्रमी उच्चांकी पातळीवर गेले आणि ते प्रतिटन ४३५ युरो (४५३ डॉलर) वर गेले.

## भारताच्या गव्हाच्या बंदीचा जागतिक दरांवर परिणाम होईल का?

- युक्रेन आणि रशिया हे जगातील दोन सर्वात मोठे गव्हाचे पुरवठादार आहेत. त्यांच्यातील युद्धामुळे ही पुरवठा साखळी विस्कळीत झाली आहे.
- तसेच, चीनमध्ये कमी गव्हाची कापणी झाली आहे आणि भारताच्या कमी उत्पादन पुरवठ्याचा जागतिक धान्य पुरवठ्यावर परिणाम झाला आहे.
- जगातील दुसरा सर्वात मोठा गहू उत्पादक देश भारत आहे आणि त्यात जागतिक धान्य साठ्यापैकी सुमारे 10 टक्के आहे.
- त्यामुळे गेल्या काही महिन्यांपासून गव्हाच्या पुरवठ्यासाठी जगाचे लक्ष भारताकडे होते. भारताने यावर्षी 10 दशलक्ष टन गहू निर्यात करण्याची योजना आखली होती.
- परंतु, अलीकडील निर्यात बंदीमुळे जगभरातील किमती वाढतील आणि आफ्रिका आणि आशियातील गरीब ग्राहकांना त्याचा मोठा फटका बसेल.

byjusexamprep.com